

L-Edukazzjoni fil-Mellieħa fl-eqqel tal-Gwerra (1941-1942)

Jeffrey Sammut B.Educ (Hons) Histoy & E.M.Y

Dan l-aħħar ġew f'idejja xi registri tal-klassijiet u *log books* tal-iskola antiki. Malli ttawwalt fihom indunajt li dawn fihom minjiera ta' informazzjoni dwar l-iskejjel tal-Mellieħa u l-edukazzjoni ta' aktar min-nofs seklu ilu.

Fil-bidu tal-gwerra, fl-1939, fil-Mellieħa kien hawn tliet skejjel differenti, waħda għaż-żgħar (Infant School), oħra għas-subien u oħra għall-bniet. L-iskola tas-subien kienet maqsuma fi tnejn. Uħud mis-subien kienu jitgħallmu fil-bini fejn illum jinsab il-każin tal-Labour filwaqt li l-bqija kienu jmorru jitgħallmu f'erba' kmamar fi Triq Dun Franġisk Żahra. L-iskola tal-bniet kienet fejn illum hemm iċ-Centru Parrokkjali.

L-iskola kienet bla ħlas imma l-ġenituri riedu jħallsu għall-kotba u affarijiet oħra li l-istudenti kienu jużaw għat-tagħlim bħal pitazzi, lapsijiet, pinen u basktijiet. Iżda jekk xi ġenituri kienu jagħtu provi biżżejjed li ma kellhomx flus biex imantnu lill-uliedhom, anke dawn l-affarijiet kienu jiġu pprovduti b'xejn mill-istat. L-iskola ma kinitx obbligatorja. Imma la darba l-ġenituri kienu jiktbu lill-uliedhom fi skola, dawn kellhom jibqgħu jattendu sakemm jgħaddu mill-eżami tal-aħħar inkella sakemm jagħlqu l-erbatax-il sena.

Date	Particulars
Sept. 15	School re-opened on the 15 th Sept with the usual religious ceremony. Miss Clara Borg Vella is absent.
.. 16	Sent in a M.C. of Miss Clara Borg Vella. She has four days sick leave from the 15 th .
.. 18	Mr. J. Diabno J. & S. visited my school.
.. 19	Miss Clara Borg Vella resumed duties.
.. 24	Sister Mansueta Grech is absent. Sent in her M.C. for three days from the 24 th .
.. 29	Sister Mansueta Grech resumed duties.
Oct. 2	Sent in to Office the number of children attending for 2 1/2 hrs a week (100) (6) for 2 1/2 hours a week (M.C.) (c) Half Time System 137 hrs seeking admission 140.
..	Sent in list of children re-admitted from

Il-logbook tal-iskola

Fis-sena skolastika li se nitkellmu dwarha, l-iskola fetħet fil-15 ta' Settembru 1941. Fil-*logbook*, li fih kien jinżamm rendikont ta' dak li kien jiġri l-iskola, insibu li: *September 15, 1941 – school re-opened with the usual religious ceremony*. Matul dik is-sena skolastika, it-tfal kellhom dawn il-vaganzi : Tal-Qaddisin kollha (1 u 2 ta' Novembru), Kuncizzjoni (8 ta' Diċembru), Il-Milied (25 ta' Diċembru) l-1 ta' Jannar, l-Epifanija (6 ta' Jannar), San Pawl (10 ta' Frar), Il-Karnival (16, 17 u 18 ta' Frar, 1942), San Ġużepp (19 ta' Marzu), l-Għid il-Kbir (1-8 ta' April, 1942), *Empire Day* (24 ta' Mejju), San Ġwann (24 ta' Ġunju) u l-Imnarja (29 ta' Ġunju).

F'xi granet, l-iskola ma fetħitx minhabba l-attakki tal-Ġermaniżi u jista' jkun li t-tfal ħadu pjaċir b'dawn il-vaganzi mhux mistennija! Għalhekk insibu li fid-9, 23 u 26 ta' Marzu, 1942, kien hemm *air raid all day* u fl-14 ta' April, 1942 *prolonged air raid* u għalhekk l-iskola baqgħet magħluqa.

Fil-*logbook* insibu wkoll li:

April 1942– School opens three days a week (għas-subien) – Monday, Tuesday, Wednesday and Friday for girls, Tuesday, Thursday and Saturday for boys from the 16th. Boys School has been occupied by refugees. Hafna nies li kienu telqu mill-Kottonera u bliet oħra fejn l-attakki kienu ta' periklu spiccaw ifittxu kenn fil-Mellieħa u allura l-awtoritajiet iddeċidew li għal ftit zmien, dawn ir-refugjati joqogħdu fl-iskola tas-subien. U l-għalliema u t-tfal spiccaw imorru kollha fl-iskola tal-Bniet, kulhadd skont liema ġurnata jmissu. Is-subien spiccaw jidhlu l-iskola s-Sibt biex ipattu għal dawk il-granet li bdew jitilfu fost il-gimgha!

L-aħħar ġurnata tal-iskola kienet fil-15 ta' Lulju 1942 meta imbagħad bdew il-btajjel tas-sajf.

Għalliema fil-Mellieħa 1941-1942

<u>Isem tal-Għalliema</u>	<u>Grad</u>	<u>Klassi</u>	<u>Numru ta' studenti</u>
Saviour Borg	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>Std IV A Boys</u>	<u>40</u>
Andrew Vella	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>Std IV B Boys</u>	<u>37</u>
?		<u>Continuation class</u>	<u>33</u>
Carmel Debono	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>Std II A Boys</u>	<u>31</u>
Carmel Debono	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>Std II B Boys</u>	<u>33</u>
Salv Buttigieg	<u>Pupil Teacher</u>	<u>IB Boys</u>	<u>40</u>
Joseph Vella	<u>2nd Grade Teacher</u>	<u>IIIB Boys</u>	<u>37</u>
Joseph Stellini	<u>2nd Grade Teacher</u>	<u>IIIA Boys</u>	<u>35</u>
Lewis Fenech	<u>Pupil Teacher</u>	<u>IIIB Girls</u>	<u>31</u>
Lewis Fenech	<u>Pupil Teacher</u>	<u>IIIA Girls</u>	<u>33</u>
Maria Borg	<u>Pupil Teacher</u>	<u>IA Girls</u>	<u>36</u>
Maria Borg	<u>Pupil Teacher</u>	<u>IB Girls</u>	<u>34</u>
Joachim J. Falzon	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>IIA Girls</u>	<u>35</u>
Joachim J. Falzon	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>IIB Girls</u>	<u>36</u>
Sister Vittorina Scicluna	<u>Sub-Teacher</u>	<u>IC Mixed Infants</u>	<u>44</u>
Sister Vittorina Scicluna	<u>Sub-Teacher</u>	<u>IA Girls</u>	<u>28</u>
Sister Vittorina Scicluna	<u>Sub-Teacher</u>	<u>IB Boys</u>	<u>33</u>
Sister Mansweta Grech	<u>Sub-Teacher</u> <u>*Took over from Maria Borg</u>	<u>IB boys</u>	<u>42</u>
Sister Raffaella Zammit	<u>Sub-Teacher</u>	<u>II Boys</u>	<u>23</u>
Sister Raffaella Zammit	<u>Sub-Teacher</u>	<u>II Girls</u>	<u>40</u>
Miss Francesca Zammit	<u>1st Grade Teacher</u>	<u>IV Girls</u>	<u>33</u>
Miss Carmela Borg Vella	<u>3rd Grade Teacher</u>	<u>V Girls</u>	<u>17</u>

Minn din il-lista ta' għalliema u l-klassijiet wieħed jinnota xi affarijiet interessanti. L-ewwel nett l-għalliema kienu jingħataw grad skont il-kwalifikazzjonijiet li kien ikollhom. Xi għalliema kienu jiehdu hsieb żewġ klassijiet differenti. Il-logbook jagħti hjiel kif dan seta' kien possibli: *October 2 1941- sent in to office the number of children (A) attending for 27½hrs a week : 154 students (B) for 24 hrs a week : nil (C) half time system 13 ¾ hrs (fil-logbook m'hemmx miktub kemm kien hemm studenti bil-half time system!) Seeking admission: 140. Sent in list of children re-admitted from private schools.*

Xi studenti kienu jattendu tlettax-il siegħa biss fil-gimgha jigifieri nofs il-hin tal-oħrajn, grupp filgħodu u ieħor wara nofsinhar. B'hekk xi għalliema kienu jingħataw żewġ klassijiet differenti, waħda filgħodu u waħda filgħaxija.

Interessanti li l-għalliema kienu jzommu żewġ

registri differenti – 'Register of Attendance' u ieħor 'Record of Syllabus and Progress and Register of Attendance'. L-ewwel wieħed kien ikun fih l-attendenza biss. L-ieħor, barra l-attendenza (jigifieri l-attendenza kienet issir darbtejn!) kien jinkludi wkoll rapporti li l-*inspectors* u s-surmast kienu jagħmlu meta jżuru l-klassi, l-iskema tax-xogħol li l-għalliem kien beħsiebu jwettaq matul is-sena u fuq in-naħa ta' wara tal-ktieb, ix-xogħol li sar matul is-sena. Hafna minn dawn ir-registri huma imżewġa b'kaligrafija li aktar tixbaħ xi biċċa arti. F'xi registri għad baqa' l-karta xuga biex il-linka tiġi xxuttata u ma tiċċallasx. Go ieħor baqa' ċertifikat tat-tabib ta' waħda mill-istudenti: 'Thereby certify that M.S. has now been cured of ringworm. C Caruana 25/11/41.'

Haġa oħra tal-iskantament huwa n-numru kbir ta' studenti f'kull klassi, xi kultant anke erbghin! Ta' min isemmi li fil-gwerra kien hawn nuqqas kbir

ta' għalliema, minħabba li ħafna minnhom spiċċaw infermiera, *Protection Officers*, u *Inspectors of Special Constables*.

Lezzjonijiet

Barra l-Arismetika, il-Malti, l-Ingliż u r-Religjon, it-tfal kien ikollhom lezzjonijiet oħra. Is-subien kellhom l-Istorja ta' Malta (Neolitiċi, Fenici, Kartaginiżi, Rumani), Ġeografija, *Nature Study* (*The Rabbit, The Compass, Strange Birds, Animals with Backbones*), Mużika u *Physical Education*.

Il-bniet kellhom il-*House Craft Hygiene* li kien jinkludi fost l-oħrajn kif iżzomm lilek innifsek nadif, kif tnaddaf id-dar, timsaħ ir-ram, kif tieħu ħsieb it-trabi, kif tnaddaf ferita, kif tgħalli, taħsel u tagħsar l-ħwejjeg, kif issajjar u mitt ħaġa oħra. Ma tistax tiċhad li l-għalliema ma kinux jippreparaw lill-bniet għall-ħajja miżżewġa! Suġġetti oħra kienu l-mużika u l-kant (*Ring or Roses, Buttercups, Mulberry Bush*) u *Needlework* (*garning on stockings, attaching buttons, repairing sheets, bookbinding*.)

Kotba li kienu jintuzaw

Fir-reġistri jissemmew il-kotba li kienu jintuzaw fil-klassijiet. Dawn kienu:

MALTI - Ġabra ta' Ward, Tagħlim fuq il-Kitba Maltija ta' Cremona, Ġabra ta' Kitba ta' Temi Zammit

INGLIŻ - Melita English Course, Melita English Grammar.

RELIGJON - Ir-Religjon Mghallma liż-Żgħar, It-Tagħlim Nisrani ta' Farrugia.

MATEMATIKA - The Pupils' Class Book of Arithmetic.

STORJA - Ġrajjet Malta u n-Nies Tagħha.

GEOGRAFIJA - Tagħlim fuq id-Dinja ta' C. Midgley

NATURA - The Golden Nature Reader expanded and adopted to Maltese Fauna

MUŻIKA - Music Sovereign Music Series - Teacher's Manual

Interessanti li fuq wara tar-reġistru ta' Miss Francesca Zammit hemm l-ammont tal-kotba tat-tfal li kellha fil-klassi. Dawn kienu:

- 5 copies English Readers Bk IV
- 6 copies English Grammar Bk II
- 2 copies Arithmetic Bk IV
- 2 copies Maltese Readers

X'aktarx li dawn huma l-kotba li l-iskola kienet tippovdi lil dawk it-tfal foqra biex jitgħallmu minn fuqhom minħabba li l-ġenituri tagħhom ma kinux jifilħu jhallsu għalihom.

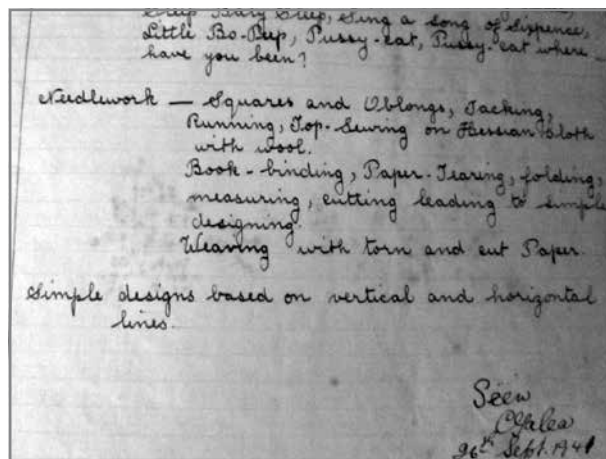
Il-kotba kienu xi kultant jiġu mgħoddija lil

skejjel oħra. Fil-*logbook* insibu li:

27 October 1942 - *sent in lists of books (Oxford Reading Course) and New Ideal Catholic Readers that can be sent out to other schools.* Dan juri li mhux il-kotba kollha kienu jinxtrow mill-istudenti imma xi uħud minnhom kienu jingħataw mill-istat u dawn kienu jiġu mgħoddija minn skola għal oħra skont il-bżonn.

Laqmijiet

Fir-reġistri, xi għalliema, barra l-ismijiet u l-indirizz tal-istudenti, kienu wkoll inizzlu l-laqmijiet tal-familja tat-tfal. Dawn huma xi laqmijiet:

Ir-reġistru ta' wahda mill-għalliema

Ta' Kaxxi, tal-Bjank, ta' Żatat, ta' Pappagallu, iċ-Comb, ta' Peswella, tas-Sienja, tas-Sajma, ta' Qorqa, tat-Tnalja, tal-Biežla, ta' Ġanni ta' Grezzju, tal-Bajtar, tal-Forn, taż-Żuqi, tal-Iskarpan, taż-Żebbuġi, tal-Ħixwi, ta' Stellini, tal-Qargħa, ta' Palal, ta' Peppina, ta' Matthew, tas-Suttani, ta' Ġgejna, tal-Mithna, tal-Pajpaj, tat-Trux, tal-Buqu, taz-Zikkin, tal-Ingliż, l-Aħrax, taż-Żabbari, il-Maċċ, ta' Xorxa, it-Truppa, ta' Lippu, iż-Żgħajjar, ta' Karmnu tal-Għadira, tal-Gamblu, il-Bużna, tal-Penċ, il-Lotti, ta' Pizellu, tal-Mallun, ta' Kejli, tal-Pwales, tas-Sewda, ta' Randa, in-Neqni, il-Makakux, tat-Terremota, il-Grillu, tal-Blaj, ta' Ngħag, ta' Lonza, ta' Gużepa, ta' Karabott, tal-Haruf, ta' Ruman, tas-Saħħar, tan-Naħlu, ta' Nixxef, ta' Randa, iz-Zomblu, tal-Valiġġa, tal-Papru, ta' Żbajjeb, ta' Spiru u mill-Manikata nsibu tar-Roċċ u ta' Meżjettu.

Ħafna minn dawn il-laqmijiet għadhom jeżistu sa llum. Sa ftit tas-snin ilu, aktar kien faċli li ssaqsi għal xi ħadd bil-laqam milli bl-isem! Biex l-għalliema nizzlu l-laqmijiet saħansitra fir-reġistru juri l-importanza li l-laqmijiet kellhom fil-Mellieħa dak iż-żmien.

Kunjomijiet

Fir-reġistri tiltaqa' wkoll ma' xi kunjomijiet li

mhux komuni ssibhom il-Mellieħa. Uħud huma: Patt, Stokes, Privitera, Fiteni, Hart, Balzan, Piscopo, Giordimaina, Wickmann, Mintoff, Sapiano, Tamford, Dalli, Holyer, u Trapani. Xi kunjomijiet jidhru Ingliżi, forsi xi mara Melleħija miżżewġa lil xi barrani jew ta' xi familji tas-servizzi Ingliżi filwaqt oħrajn jistgħu jkunu ta' refugġjati li sabu kenn il-Mellieħa.

Inspections

Barra klassijiet kbar, il-qilla tal-Ġermaniżi u turrun xogħol, l-għalliema kienu jħabbtu wiċċhom ukoll mal-inspections tal-klassijiet. Fl-ewwel paġni tar-reġistri ssib ir-rapporti dwar dawn l-inspections. Eżempju: *'Inspector of Cleanliness inspected Standard III B u all boys were found to be clean'* imma *'2 boys from Std IVA have nits.'*

Il-kapijiet tal-iskola wkoll jidhru fil-klassi u jgħarblu x-xogħol li kien isir. Xi drabi kienu jagħmlu xi lezzjonijiet huma stess. Eżempju: *'Took charge of the class in the morning. Teacher is absent for seven days.'* Is-surmast kien ukoll jikkummenta dwar ix-xogħol tat-tfal u anke tal-għalliema: *'Books are well kept and up to date. Mental work was well given with good results. Teacher's attention was drawn to some remarks in connection with children's exercises.'* Xi kummenti oħra huma: *'Tested class in Maltese reading'* jew *'Corrected a dictation.'* Kumment li tifhmu fl-aqwa tal-gwerra huwa: *'Directed teacher to use more economy in paper.'*

Iżda mid-dehra, dawn l-inspections ma kinux biżżejjed għax kienu jiġu nies mid-Dipartiment tal-Edukazzjoni biex jaraw kif inhu sejjer it-tagħlim fil-Mellieħa. Inspector M. Cost ikkummenta/t li *'pupils answered my questions in correct English. They will try to have more confidence in themselves'*. L. Borg sab/et li – *'Morning's written work was satisfactory. Exercise books were up to date. Greater attention should be paid to the formation of figures and to*

their place value. Teacher's attention was drawn to the incorrect information of some pupils.'

C. Mizzi kiteb/kitbet li *'all pupils should be encouraged to take part in the lesson. Writing is neat and well corrected. Mental exercises need more attention. The written work is regular but better figures are desirable. Reading is fairly satisfactory – more individual practice and revision are recommended.'*

Trid tammira l-kuraġġ u l-vokazzjoni ta' dawn l-inspectors li fil-qilla tal-gwerra kienu jiġu l-Mellieħa biex jispezzjonaw il-klassijiet imma mill-banda l-oħra, ma naħsibx li l-għalliema u l-istudenti kienu jieħdu pjaċir bihom!

Il-Logbook

Il-logbook jagħti aktar hjiel dwar il-ħajja fl-iskola. Eżempju:

January 16, 1941 – reported that the cesspit is full
February 3, 1941 – reported that 660 gallons have been removed from the cesspit.

Ta' min ifakkar li dak iż-żmien ma kienx hawn katusi tad-drenaġġ imma l-ħmieġ kollu kien jingabar ġo fossa u din kull tant żmien kienet timtela u kien ikollha bżonn titbattal.

Il-logbook juri wkoll x'affarijiet l-iskola kienet tircievi:

February 3, 1941 – received 1 tin of Horlicks
April 24, 1941 – recieved one hot water kettle and 3 tins Milo for poor anaemic children.

December 3, 1941 – recieved 67 tins Milkmaid
Dawn aktarx kienu jitqassmu lill-istudenti. Fil-kas tal-Milo, dan kien jingħata lil tfal foqra u marradija. Il-logbook kien juri l-infiq tal-iskola u x'manutenzjoni kien hemm bżonn ssir:

March 17, 1941 – sent in travelling expenses for transport (quarterly) and bills for towels.

October 27, 1941 – Sent in requisition for the repairs of the school's roof and hand catches for two windows.

F'dan il-ktieb, is-surmast kien inizzel ukoll meta xi ħadd mill-istaff ma kienx jattendi skola eż:

May 1, 1941 – Miss Francesca Zammit is absent. Sent in her medical certificate. Has six days sick leave from today.

May 12, 1941 – Miss Francesca Zammit resumed duties.

October 16, 1941 – Caretaker C.V. is summoned to give evidence at court

Xi tfal kienu jiġu skużati milli jattendu l-iskola minħabba l-gwerra:

March 16, 1942 : informed the parents of C.C. and C.R. that their children have been exempted from school for the duration of the war.

Il-logbook jagħti informazzjoni wkoll dwar

Il-Milo – kien jingħata lil tfal dgħajfa u foqra.

l-ammont ta' studenti fl-iskola kif ukoll dwar xi ċirkustanzi li kienu jhallu effett fuq ir-rutina normali tal-edukazzjoni:

October 23, 1942 – sent in return showing (A) number of children in the school : 559 (B) number of children between 5-12 yrs : 525 (C) between 13-15 yrs : 34

February 17, 1943 – school re opened today. It has been closed on the 4th January 1943 owing to infantile paralyses.

Il-gwerra wkoll tissemma fil-logbook:

April 25, 1941 - Recieved memo reminding teachers in charge of classes to accompany children to the shelter during the whole length of the Air Raid

February 2, 1942 - An air raid sounded at 11.35 am. and ended at 4.50pm. Consequently, no children attended school this afternoon. However, all teachers were present.

Konkluzjoni

Dan l-artiklu ta titwila lejn l-edukazzjoni fil-Mellieħa fl-eqqel tat-Tieni Gwerra Dinjija. Jagħti ħjiel ta' kemm l-edukazzjoni f'Malta marret 'il quddiem u kemm it-tfal tal-lum ma jonqoshom xejn. Illum hawn hafna aktar għarfien dwar kemm l-edukazzjoni hi importanti. Però, ta' min jammira dawk l-għalliema li fi żmien tant diffiċli komplew jagħtu s-servizz tagħhom minkejja l-klassijiet kbar, il-guħ, il-faqar, in-nuqqas ta' riżorsi, l-attakki mill-ajru u l-mard (u l-inspections kontinwi!)

Bibliografija

Debono Charles (2014) – Wartime Mellieħa Volume 2, A&M Printing, Qala

Class Registers Mellieħa Girls/Boys/Infants, Sept 1941-July 1942

School Log Books 1924-1954

SALA IMPERIAL

(mgħammra b'arja kundizzjonata)

Ideali għal riċevimenti tal-Magħmudijiet, tal-Pracett, tal-Grizma, tal-Engagements u għal kull attività soċjali oħra.

Għal aktar informazzjoni avvċinaw lill-membri tal-Kumitat, jew ċemplu fuq in-numri tat-telefown:

21 523467 u 21 520536